

Flåsjöbygden.

Samme för mig okände författare som skrivit om Flåsjön har också berättat om Flåsjöbygden:

Västra sidan av Flåsjön har bättre odlingsmark än den östra bland annat beroende på de siluravlagringar som finns här. Tack vare de berg, som i terrasser sluttar ner mot sjön är frosten här mindre kännbar. Det tämligen branta Svartberget skjuter här mot nordost stuprätt ut i sjön, och på ömse sidor av detta berg ligger den odlingsbara marken, som genom detta berg delas i två delar: en nordlig och en sydlig. (Författaren påstår också att Svartberget också kallas för Kopparberget, men det låter ju mindre sannolikt. Svartberget kallar vi numera för Kalkberget, men namnet lever kvar i en udde mellan Havsnäs och Nyhamn, Svartudden).

Den östra sidan av sjön har bildats av äldre bergarter. Den är flack, sumpig och skogbeväxt och i hög grad utsatt för frostens härjningar. Från sydändan av sjön och upptill Flåsjöälvens utlopp har den ända tills i våra dagar saknat all bebyggelse.

Flåsjöbygden är av jämförelsevis sent ursprung och går ej längre tillbaka än till slutet av 1600-talet. Även här torde finnas från början ha brutit bygd. Åtminstone omtalas finnas bosatta såväl i Ringvattnet som Alanäset. (Författaren anser, att de flesta gårdarna upptagits av svenska nybyggare från Ströms Vattudal. Sannolikt ha dessa via Alavattnets vattendrag kommit över till nordändan av Flåsjön, skriver han. Som vi numera vet är detta endast delvis sant). Alanäset var ursprungligen en helt kringfluten ö men är numera ett i Flåsjön utskjutande halvrunn näs. Byn blev tidigt bebyggd på grund av sitt gynnsamma läge och sina naturliga betesmarker.

Strax söder om Alanäset utmynnar i en bukt ett mindre från väst-nordväst kommande vattendrag. Dess övre del utgöres av en sjö, som ursprungligen hetat Renvattnet, förmodligen av lapskt ursprung, men

nu kallas Ringvattnet (namnet Renvattnet tveksamt).

Slutligen anlades söder om Svartberget vid Flåsjöns strand gården Hafsnäs. Dessa tre nybyggen Ringvattnet, Alanäset och Hafsnäs utgöra den äldsta bebyggelsen vid Flåsjön och skattlades alla första gången 1680. Härtill kom på sjöns norra sida i nordvästlig riktning från Alanäset vid Siljeåsbäckens mynning nybygget Siljeåsen. Siljeåsen anlades 1696. Nybygget hade god tillgång på beten och slätterängar men var mycket utsatt för frost. Några år senare, i början av 1700-talet, omtalas ett nybygge på Storholmen i Flåsjöns sydända söder om Hafsnäs. Bygden var således från början ganska oansenlig, och de enstaka nybyggena låg vitt skilda längs den stora sjön. Ännu 1749 bodde här endast 5 nybyggare. Under 1700-talets senare hälft anlades Lofberga gård vid själva sydspetsen av sjön vid Lofbergaåns inlopp. Ungefär samtidigt anlades Jerfsand mitt emot Storholmen. Härigenom och genom de gamla nybyggenas utbrytning och uppdelning växte bebyggelsen icke obetydligt vid 1700-talets slut, och med den ökade odlingen växte också välståndet. Nybyggena vid Flåsjön ägde, enligt en uppgift från 1798, bättre utseende än de gamla gårdarna söderut i Strömsbygden, och nybyggarna redde sig även enligt samma uppgift bättre än åborna i den äldre bygden. De förra hade nämligen i det hela obetydligare skatt att betala, men de ägde mer boskap. Dessutom hade de andra viktiga näringskällor i fisket, fågeljakten och djurfångsten.

Särskilt kan här nämnas sjöns rika fiske, som torde ha varit en bidragande orsak till bebyggelsens utbredning i denna trakt. Som bekant är Flåsjön uppfylld av bankar och morängrund såväl i nordvästliga delen ovanför Alanäset, som längs nordöstra och östra kusten runt Flåsjöns utlopp och utmed urbergsområdet, och ovanför dessa grundidkades sedan gammalt på isen och i upphuggna vakar ett inkomstbringande vinterfiske med nät. Man fångade sik, lake och röding. Den senare i nordvästra delen av sjön. Här förorsakade de klippiga och otillgängliga stränderna jämte äldre tiders primitiva båtredskap

ofta sjöolyckor. Båtarna var flatbottnade, rymmande 12 - 15 personer, rodda av två man. Varken sommar- eller vinterfisket gav fisk till avsalu utan endast i allmänhet till husbehov.

Alla byarna odlade råg, och i synnerhet Alanäset med sitt skyddade och frostfria läge kunde till och med odla råg till försäljning. Från början av 1800-talet har Flåsjöbygden tillvuxit ganska betydligt. 1808 bildade Alanäs egen sonken och blev 1873 annex under Ström.

Nordväst om Alanäset, som redan på 1830-talet bestod av tre gårdar (utom prästbostället), uppstod i början av nämnda århundrade flera nybyggen: Gubbhögen, Lillviken med ej mindre än fem åbor och Orrnäs. Ringvattnet växte upp till en stor by, även den med fem bönder, Siljeåsen med tre bönder o.s.v. I södra delen av bygden blev nu både Stor- och Lillholmen bebyggda. Hafsnäs, Kalkberget, Järfsand och i synnerhet Löfberga blev större byar, den senare med fem gårdar. Nordöstra delen av Flåsjön var alltjämt obebyggd med två undantag. En gård vid Flåsjöåns utlopp till Storsele längre ned vid ån, samt Alavikens skogsnybygge, beläget på sydsidan av det stenbundna, moränuppfyllda s.k. Allmänningnäset mellan Flåsjön och Tåsjön. Båda dessa nybyggen höra till Tåsjö socken.

Ströms socken hade år 1772 c:a 557 inbyggare. År 1888 däremot 2948. En ökning på 429 procent. Folkökningen 1880 - 1901 uppgår till 53,1 procent. Alanäs hade vid 1880 års slut 1000 inbyggare och har sedan dess fått sin befolkning ökad med 53,4 procent. Båda bygderna visar alltså under de senaste decennierna en likformig ökning av befolkningen.

(Denna uppsats skrevs tydligen i början av 1900-talet).